

Utvikling som ”transformation”

KNUD JØRGENSEN

Som ung misjonær møtte jeg i syttiårene i Etiopia en kirke som tenkte holistisk. Begrepet *holistisk* hadde sin bakgrunn i at etiopiere opplevde og tolket det kristne budskap enhetlig. De kunne si til meg: ”Vi tror at en integrert menneskelig utvikling, hvor de åndelige og de materielle behov sees sammen, er den eneste rette tilnærming til utviklingsspørsmålene i vårt samfunn”. Dette ble sagt som en reaksjon på at man fra Nord skilte skarpt mellom utviklingsaktiviteter og kirkelig virksomhet. Dette skille handler ofte om et ulikt syn på utvikling eller, kanskje rettere, om et syn på utvikling som noe atskilt og forskjellig fra transformasjon og forvandling. Det er dette tema jeg vil belyse i denne artikkel.

På sporet av transformasjon

Hvordan skal kirken forstå seg selv og sin rolle i relasjon til den sosiale utvikling? Dersom *utvikling* betraktes som en respons på et problem, må man spørre om kirke og misjon har samme analyse og forståelse av problemet som ikke-kirkelige utviklingsorganisasjoner.

Det Lutherske Verdensforbund (LVF) definerer misjon som *transformation, reconciliation and empowerment* (forvandling, forsoning og det å sette andre istand til)¹. Begrepene henger sammen med Guds misjon som skaper, forløser og helliggjører (*sanc-tifier*). I en kristologisk forståelse handler dette om ”the way of the incarnation, the way of the cross, and the way of the resurr-

rection". Disse perspektiver finner sitt uttrykk i alle misjonens praktiske dimensjoner, som forkynnelse (*kerygma*), tjeneste (*diakonia*), kamp for rettferdighet (*advocacy*), dialog og omsorg for skapelsen. De blir dermed kriterier på om kirken er tro i sin misjon.

Transformation handler om å bli forvandlet², formet³ og få hele livet reorientert – dets forhåpninger, verdier, strukturer og verdensbilde (*world view*). Det betyr at det som ødelegger livet, forkastes, og at alt som bekrefter livets hellighet og ukrenkelighet og fremmer fred og rettferd, får førsterett. Det er selvsagt mange innen utvikling og sosialt arbeid som kjemper for forandring og fremskritt, men det er ikke det samme som transformasjon/forvandling. I et bibelsk perspektiv er forvandling Guds verk midt i verden og skaperverket. Det handler om å folde ut skapelsens livgivende potensiale og det handler om hva Guds Ånd gjør gjennom evangeliet. Til det bruker han mennesker midt i en brutt og usikker verden. Derfor har transformasjon med det konkrete livet å gjøre:

Transformation is clearly a process, but at the same time, transformation envisions the achievement of certain goals, of arriving at a new situation where human dignity is more respected with peace and justice for more people. Thus, transformation is closely related to what also may be defined as social change, progress or development.⁴

Et historisk tilbakeblikk

Siden urmenigheten har kirken blitt brukt i slike forvandlingsprosesser innen den sosiale utviklingen. Vi møter det i Apostlenes Gjerninger⁵ og i oldkirkens menigheter når de som kulturelle minisamfunn representerer en alternativ samfunnsvisjon inn i en kontekst av ideologisk og moralsk samfunnskrise.⁶ Menighetene bryter med den offisielle kultus og med de moralske normer i samfunnet. I menighetenes atferd og fellesskap finner vi en vesentlig årsak til at mennesker dras til den nye troen.

Sociologen Rodney Stark skrev i nitti-årene en spennende, men ofte oversett bok om *The Rise of Christianity* (1997). Hva var årsakene til kirkens vekst? Hvorfor ble mennesker omvendt og når? spør sosiologen (med meget forstand på kirkehistorie). Han

behandler her de to store epidemier i 165-180 og i 251-260. Den første epidemien krevde mellom en fjerdedel og en tredjedel av Romerrikets befolkning, og den neste gjorde liknende innhugg. Denne avfolkning spilte en sentral rolle for Romerrikets fall, også fordi man ble tvunget til å hente inn 'barbariske' innvandrere. Men de samme epidemier bidro også dramatisk til kirkens vekst. Stark hevder at "had classical society not been disrupted and demoralized by these catastrophes, Christianity might never have become so dominant a faith".⁷ Stark forteller historien om epidemiene i lys av tre teser:

- Hedenskapets og de hellenistiske filosofers evne til å forklare og trøste druknet totalt. I motsetning hertil kunne kristentroen tilby en mer tilfredsstillende 'forklaring' på hvorfor disse forferdelige tider var kommet over menneskeheten. Og midt i Ragnarokk løftet kristne frem håpet og troen på en fremtid.
- Helt fra kirkens fødsel hadde kristne verdier som kjærlighet og barmhjertighet kommet til uttrykk i tjeneste, diakoni og omsorg for fellesskapet. Da ulykkene slo ned, var de kristne derfor bedre i stand til å håndtere dem, hvilket også resulterte i en betydelig høyere overlevelsesprosent blant dem. Resultatet var at de kristne etter hver av katastrofene utgjorde en høyere prosentandel av befolkningen enn før, selv når antall omvendte holdes utenfor. At flere kristne overlevde, anså både kristne og hedninger for et mirakel.
- Når slike epidemier slår ned store deler av en befolkning, mister mange de interpersonale relasjoner og tidligere nettverk. Ettersom flere kristne enn hedninger overlevde, kunne de kristne nettverk erstatte hedningenes nettverk. Mange hedninger fant på den måten nye brødre og søstre.

I følge Stark vokste kirken altså, gjennom to katastrofale epidemier, fordi den var annerledes enn den verden, den levde i. Her møtte man forvandling og ikke bare forandring. Midt i stanken av død flyktet filosofer og kultenes prester, sammen med myndigheter og velhavende. Og om filosofene hadde blitt, hadde de, som selv Cicero tidligere hadde innrømmet, ikke vært i stand til å henvise til annet enn 'skjebne' og 'forholdene' (conditions): "While a deadly plague was ravaging the empire...the sophists

prattled vaguely about the exhaustion of virtue in a world growing old".⁸ Med kristentroen var det annerledes – fordi den kjente til både Golgata og påskemorgen. Biskop Dionysius i Alexandria gikk så langt at han kalte det en tid for uforliknelig glede fordi man fikk anledning til å trøste og vitne. Samme biskop beskriver videre i et påskebrev fra omkring 260 hvordan kristne er de eneste som tar sig av syke og døende – ofte med døden til følge. I motsetning til hedningene, som skjøv fra seg de lidende og flyktet fra sine kjære eller kastet dem ut på veien, mens de ennå var levende. Hva var forskjellen? Sosiologen Stark innrømmer åpent, at forskjellen var en Gud som elsker menneskeheten og som dermed setter oss fri (transformasjon) til å elske hverandre: "As God demonstrates his love through sacrifice, humans must demonstrate their love through sacrifice on behalf of *one another*".⁹

Liknende eksempler på transformasjon finnes flere steder i kirken og misjonens historie. For eksempel i en klosterbevegelse som integrerte åndelig og sosial utvikling. Denne integrasjonen tok munkene med seg ut i verden i misjon.¹⁰ Eller i en rett forståelse av Luthers toregimentslære hvor Gud er den som regjerer både innen det åndelige og verdslige regimente; en feil forståelse fører til det motsatte: Kirken skal holde seg til det åndelige, mens den sosiale og politiske utvikling hører til de verdslige myndigheter. I den tidlige pietisme henger diakonalt arbeid og sosialt ansvar sammen på liknende måte. Philipp Jakob Spener (1635-1705) og August Hermann Francke (1663-1727) kjempet for å hjelpe mennesker i nød og fattigdom og for å fremme sosial rettferdighet. Det smittet i sin tur av på misjonens arbeid: "It was this dynamic and comprehensive understanding of the reign of God – in which salvation and well-being, soul and body, conversion and development were not to be divorced one from another – which Ziegenbalg and Plütschau took with them to India".¹¹

Skillet mellom vitnesbyrd og handling

Denne forståelsen av sammenhengen mellom det åndelige og det sosiale gir rom i en kristen utviklingstenkning for transformasjon og forvandling. Imidlertid er misjon og kirke fortsatt preget av opplysningstidens aksiom om at staten, som en ikke-religiøs størrelse, ikke skal blande seg i religion (= religionsfrihet slik man da

forsto det). Det førte til at staten fikk et annet prosjekt enn det som var kirkens.¹² Visjonen ble, på det horisontale plan, å skape det gode samfunn ut fra verdier som fortsatt lever – likeverd, fremskritt, kamp mot fattigdom – alle viktige verdier som imidlertid innebærer at man risikerer å skille vitnesbyrd og sosial handling. En slik atskillelse er dermed en vestlig, rasjonalistisk oppfinnelse. Det bibelske verdensbilde er holistisk. En utviklingstenkning og teknologi som ikke ledsages av en tolkning av de gode gjerninger, kan føre til at man gir vitenskapsfolk og profesjonelle bistandsarbeidere æren i stedet for Gud.¹³ Det betyr ikke at talsmannsrollen (*advocacy*) – det å være en stemme for dem som ingen stemme har – legges til side. Tverimot innebærer en slik holistisk tenkning at kirken og misjonen utfordres til profetisk diakoni: Kristen forpliktelse på diakonal handling må kombineres med "transformative prophetic diakonia, which is change-oriented and boldly addresses root causes".¹⁴ "Transformation" brukes her i et bredere perspektiv hvor diakoni og rettferd går hånd i hånd. En slik profetisk diakoni handler om en korsmerket diakoni som kaller oss til å stå sammen med og identifisere oss med de som bærer kors. En slik diakoni taler makter og myndigheter midt imot i sannhetens og evangeliets navn, også hvor det kan medføre vanskeligheter (med for eksempel regjering hjemme og ute). Slik har transformasjon både å gjøre med Kristi kors og med Guds skapervilje. Flere av de verdier kirken kjemper for – rettferdighet, livsrett, menneskeverd – vil være de samme som for det sekulære utviklingsarbeid, men perspektivet inkluderer nå også den vertikale dimensjon og en annerledes forståelse av de grunnleggende årsaker (*root causes*). Her ligger forskjellen mellom utvikling og transformasjon.

"Development of the Whole Man"

En slik forståelse lever innen kirker som ikke er fanget i rasjonalismens skille mellom det åndelige og det sekulære. Det var også bakgrunnen for et brev fra The Ethiopian Evangelical Church in Ethiopia (EECMY) til Det Lutherske Verdensforbund i 1972. Brevet handlet om "the Interrelation between Proclamation of the Gospel and Human Development".¹⁵ EECMY hadde opplevd en dramatisk vekst; i perioden 1968-1971 hadde medlemstallet vokst med 15% om året. I 1976 regnet man med at tallet ville være for-

doblet. Det betød et enormt behov for å utdanne prester, ledere og evangelister. Slike behov kunne ikke dekkes innen utvikling (*development*). Brevet tok derfor for seg fem sentrale temaer:

*1) An integral human development, where spiritual and material needs are seen together, is the only right approach to the development question. 2) The division between witness and service or between proclamation and development is harmful to the church and will ultimately result in a distorted Christianity. 3) The development of the inner person is a prerequisite for a healthy and lasting development of society. 4) The cooperating agencies are forcing the African church to follow priorities other than her own. 5) The donor agencies ought to review their criteria for allocation of assistance.*¹⁶

Siden da har EECMY's særpreg og fokus vært på denne forpliktelse til å tjene hele mennesket ("to serve the whole man"). Etter som mennesket er "the real agent" for forandring, kan sann utvikling (dvs transformasjon) ikke finne sted dersom ikke de åndelige og materielle behov ses i sammenheng. Evangeliets frigjørende kraft må derfor være den vertikale dimensjon i en afrikansk utviklingstenkning, sa lederne innen EECMY.

Brevet fra EECMY har siden syttiårene skapt debatt og resultert i seminarer og konferanser, men hva angår den utviklingshjelp som kanaliseres via kristen misjon og kristent humanitært arbeid, sier EECMY's tidligere president, Emmanuel Abraham:

*It had to be admitted that the Church's arguments hardly made any difference to the policies of the Welfare Agencies. They could not change their criteria as we had fondly hoped. We had to face the fact that the Governments on which they depended for the funds dispersed could not be said to be interested in the proclamation of the Gospel...*¹⁷

På sporet av forvandlende utvikling (transformational development)

Denne oppfatthet med og fortsatte samtale om holistisk utvikling og forvandling reiser spørsmålet om det er mulig å integrere prinsipper og praksis innen internasjonal utvikling med tenkning og

erfaring innen kristent utviklingsarbeid? Bryant Myers behandler dette tema i sin bok *Walking with the Poor. Principles and Practices of Transformational Development*.¹⁸ Bokens anliggende er å se på disse to strømninger innen en bibelsk ramme av forvandlende utvikling (*transformational development*). Premisset for å gjøre dette er, som ovenfor nevnt, at det fysiske og det åndelige ikke er atskilte områder. *Transformational development* handler derfor om forandring/forvandling i hele menneskelivet (det materielle, sosiale og åndelige); det kristne vitnesbyrd (*marturia*), forstått som de gode nyheter som kristne deler med andre gjennom liv, ord og gjerning, er en sentral dimensjon i dette. Dette må ses på bakgrunn av modernitetens blinde felter (*blind spots*)¹⁹:

- Fattigdom reduseres til det rent materielle.
- Utvikling reduseres til materiell bistand for å møte fattigdommens behov.
- Det oppstår en skilsmisse mellom det åndelige og det fysiske innen samfunn og innen kirke i Vesten.
- Vitnesbyrd og sosial handling atskilles.
- Det medfører en atskillelse mellom ord, handling og tegn, i motsetning til et bibelsk holistisk verdensbilde.
- Det er her fare for at utviklingsagenter oppleves som "magiske" fordi deres moderne verdensbilde står i motsetning til et tradisjonelt verdensbilde hvor det finnes plass til magi, forfedre, forbannelser og velsignelser. Antropologen Paul Hiebert taler i denne sammenhengen om en feil (*flaw*) i vårt verdensbilde som medfører at verdensbildet har et manglende midtområde (*the excluded middle*). Samme mangel gjelder i forhold til et bibelsk verdensbilde hvor midtområdet har plass for engler, bønn, visjoner, tegn og under.

Fattigdom og fattige er sentrale i utviklingstenkning og utviklingsarbeid. Ofte ser man på fattige som en gruppe mennesker som er hjelpeløse. Slik spiller de ikke-fattige (Myers' betegnelse av de rike) "gud" i de fattiges liv og bruker sin definisjonsmakt (gir navn) i møtet med dem. I et bibelsk perspektiv har de fattige navn og er mennesker som Gud har gitt evner og med hvem Gud arbeider før vi vet om at de finnes. Slik har Gud en historie med de fattige før utviklingsarbeideren kommer utenfra, på

samme måte som Gud hadde en historie med afrikanere, indianere og kinesere før misjonærene ankom.

Innen bistandstenkning taler man om de fattige slik:

- De fattige er mennesker
- De fattige lever i husstander (*households*) og har som sin viktigste ressurs tid snarere enn penger (husstand/familie er også i Bibelen den sentrale sosiale enhet).
- De fattige er ikke fattige fordi de er dovnne, fatalistiske eller uvitende
- De fattige er ikke en homogen gruppe. Særlig utsatte er barn, unge og kvinner.

Betyr det så at fattigdom er en mangelsykdom? Man mangler mat, hus, vann, evner, kunnskap og makt. Dette syn gjør de fattige til passive mottakere. Med utgangspunkt i et slikt syn kan moderne utvikling tale om en fattigdomsfelle (*the poverty trap*) hvor fattigdommens årsaker er sammenfiltret og overlapper (ulykker, handicaps, utnyttelse, etc.) og holder de fattige fast. Man kan tale om fattigdom som mangel på adgang til sosial makt (*social power*), og tilgang til sosial organisasjon og den politiske prosess. Man kan fokusere på fattigdom som det å være fratatt makt (*disempowerment*).²⁰

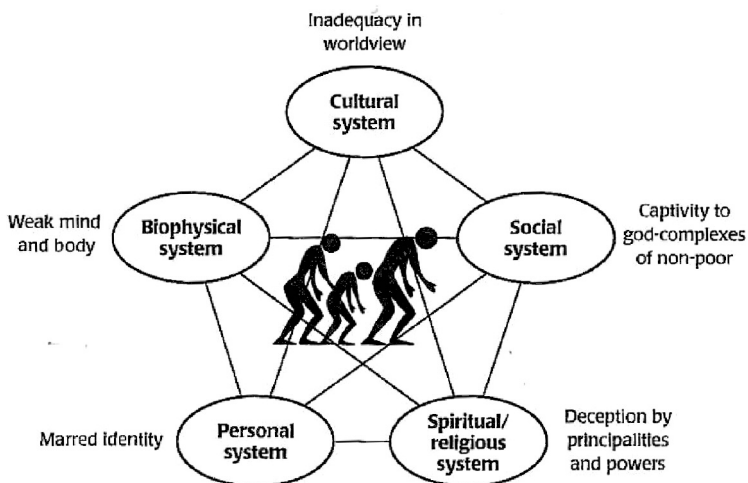

Figure 3-5: Poverty as disempowering systems.
(Adapted from Christian 1994)¹

I denne modellen tar Myers også inn kristne begrep som fangenskap til de ikke-fattiges trang til å spille Gud, bedraget fra makter og myndigheter og lidelse på grunn av det han kaller *a marred identity* (en identitet med sår og arr). De ikke-fattiges trang til å spille Gud kommer til uttrykk i systemer og strukturer som setter mennesker i fangenskap, som for eksempel slaveri. Bedraget fra "makter og myndigheter"²¹ kommer fra denne verdens gud som har blindet de vantros sinn²². Slik er vi alle blitt slaver under grunnkreftene i verden. Alt dette har med ideologier, systemer og strukturer å gjøre som legitimerer bedraget.

Særlig viktig i denne sammenhengen, i følge Myers, blir det hvordan disse forskjellige systemer gir mennesket en identitet fylt med arr og sår (*marred identity*). En slik identitet gir seg uttrykk i at de fattige utelukkes som selvstendig handlende, at livslang lidelse og bedrag ødelegger troen på eget verd og på hvorfor de ble skapt.

*The poor come to believe that they are and were always meant to be without value and without gifts. They believe that they are truly god-forsaken....Internalization of poverty and the messages of non-value from the non-poor and social systems result in...a poverty of being....Africans have come to believe they are not good and cannot get things right.*²³

En slik identitet resulterer i at selvforståelsen blir forvrengt av et nett av løgner som skaper et fangenskap som på mange måter er sterkere og mer ødeleggende enn fysiske bånd eller materielle begrensninger. Fattigdom slik forstått har også en innadventt dimensjon, skapt av ytre sosiale systemer. De løgnaktige indre begrensninger driver fattigdommen innad og gjør det dermed vanskelig å konfrontere og forandre den. Fattigdom blir på en måte verden som forteller de fattige at de er forlatt av Gud.

Fattigdommen er, sier Myers, et komplisert sosialt fenomen med flere årsaker: fysiske, sosiale, mentale og også åndelige årsaker. Utvikling har derfor også med ideer, verdier og verdenssyn (*worldview*) å gjøre. Årsakene henger sammen, ikke minst de mentale og åndelige årsaker. Begge har med bevisstgjøring og frigjøring å gjøre, men den åndelige årsaken har også med ånd-

smakter å gjøre – med onde ånder, shamaner og trolldom og med alt som tvinger mennesker til å bruke krefter og ressurser på slikt. Tekniske forbedringer kan bli avvist av frykt for forfedrenes reaksjon eller åndenes verden. Slike årsaker drøftes sjeldent i utviklingslitteraturen, mener Myers, men er elementer i en kristen forståelse av utvikling.

Midt i de ulike årsaker er den grunnleggende årsaken til fattigdom åndelig.²⁴ Om vi spør hva som forårsaker brudd i våre relasjoner, hva som står imellom oss og Gud, hvorfor det inne i oss er konkurrerende og motstridende stemmer, hva som skiller oss fra hverandre (noen fattige og andre ikke-fattige) eller hvorfor vi misbruker jorden og motarbeider Guds *shalom* (fred, rettferd, harmoni), vil det kristne svaret i siste instans peke på den falne natur og syndefallet. Her er grunnårsaken til bedraget og det forvridde i liv og samfunn. Når de fattige nektes adgang til makt, når fattigdomsfellen smekker i, når vi frarøves makt og fanges i løgnene og når veksten i liv og omgivelser mangler, har det innerst inne å gjøre med at mennesker ikke elsker Gud og sin neste. Skal vi nå frem til en dekkende forklaring på fattigdommens årsaker, trenger vi en klar teologisk forståelse av synd hos den enkelte og i samfunnet. Det betyr da videre at

*There can be no practice of transformational development that is Christian unless somewhere, in some form, people are bearing the good news of the gospel and being given a chance to respond.*²⁵

Jayakumar Christian foreslår at vi skal se på utvikling som ” a kingdom response to powerlessness”.²⁶ Maktesløshet forstås her som resultatet av sosio-økonomiske, politiske, byråkratiske og religiøse prosesser og systemer som tar makten fra de fattige. Svaret på en slik maktesløshet omfatter tre ”forpliktelse” (*commitments*) (sisert etter Myers²⁷):

1. Dealing with the relational dimensions of poverty ”by building covenant quality communities that are inclusive... challenging the dividing lines... popular community organizing efforts that exploit issues and numbers... pointing toward the coming of the kingdom”.

2. Dealing with forces that create or sustain powerlessness at the micro-, macro-, global, and cosmic levels.
3. Challenging the time elements in the process of disempowerment by rereading the history of the poor from God's perspective, providing a prophetic alternative to the distortions that the winners perpetuate.... Challenging the captivity of the poor to the belief that they cannot change their present reality.

De fattige må få oppdage nettverket av løgner og finne sannheten. Men det er bare Gudsrikets sannhet som kan vende om på forholdet mellom sannhet og makt. Gudsriket vil reise opp sannheten med stort S – sannheten om en selv, sannhet i det offentlige og private livet og sannheten om makt. Slik kan Gudsriket klargjøre og helbrede identiteten med dens arr og sår. Det handler om flere ting, men i siste instans handler det om å formidle den gode nyheten at de fattige er skapt i Guds bilde og at Gud kaller dem sine barn.

Myers mener ikke at det betyr en åndeliggjørelse av utvikling, men en nødvendig åndelig overbygging. Målet er en sann identitet, en gjenopprettet identitet som Guds barn. Andre horisontale utviklingsteorier skal ikke legges til side, men utvides med Gudsrike-perspektivet. Grensene for utvikling ligger nemlig ikke bare i den materielle verden eller i mangelen på sosial makt, men enda mer i de fattiges sinn og har å gjøre med "the disempowering deceptions that have spiritual roots"²⁸. Det er dette vi som kristne bringer inn i samtalen om utvikling: at Gudsriket er stedet for enhver sann identitet. Her blir det slutt på løgnene, i stedet blir menneskets bilde gjenopprettet og et forvandlet verdensbilde med sannhet og rettferd får rom.

Transformasjon handler dermed om at mennesker forvandles ved å finne sin sanne identitet og oppdage den verdighet Gud har gitt dem. Det begynner med at mennesker oppdager at identitet og verdighet er nært forbundet med Gud i Kristus og hans frelseshistorie hvor den krysser vår historie. Når det skjer, vil også menneskets karakter forvandles slik at nye verdier åpner opp for en visjon om fremtiden, og slik at kjærligheten til nesten veller frem, slik det alltid skjer hvor evangeliet slår ned.

Går Myers her for langt i sin tolkning av "transformation" slik

at forvandling kun kan skje der hvor evangeliet, som de gode nyheter, er grunnlag, middel og mål? La oss ta utgangspunkt i temaet "bærekraft". *Bærekraft (sustainability)* er et grunnleggende tema innen utvikling og bistand. Bærekraft tar flere former: *Fysisk bærekraft*: menneskers grunnleggende behov for mat, vann, helse, økonomi og miljø. Mikro-finans og miljøproblematikken (som lokalt og globalt fenomen) hører hjemme her. *Mental bærekraft*: de fattige må tro på seg selv, ikke på andre, ikke på bistand. *Sosial bærekraft*: bærekraftige bistandssystemer i form av lokale organisasjoner (*non government organisations*), en offentlig sektor og forbindelser mellom lokalsamfunn og politiske myndigheter. Det må åpnes vei for politisk deltakelse, empowerment (sette mennesker i stand til) og aktiv selv-hjelp. Behovet for politisk makt blir sentralt innen utvikling og forvandling og i en kamp for frigjøring. Myers løfter i denne sammenheng frem et tema som også innen norsk og generell bistandstenkning er viktig, nemlig *rettighetsbasert (rights based)* utvikling: rett til utvikling, et bærekraftig liv og sivile og politiske rettigheter. Misjonens bistandsarbeid må her delta aktivt og tale klart om hva slags ansvar kristne har som folkelige organisasjoner og som kirker. Myers har rett i at en kristen bistandstenkning også må ta med problematikken omkring "makter og myndigheter" som samfunnsfaktorer.

Men når *åndelig bærekraft* legges til ovenstående forståelse kan det bli problematisk. Jeg er enig i at trosbaserte organisasjoner (*faith based organisations*) i voksende grad spiller en rolle, men da må det trosbaserte omfatte ulike religiøse engasjement og ikke bare et kristent bistandsarbeid. Mennesker med ulik trosbakgrunn må spille en rolle på veien mot forvandling og bærekraft. En helhetstenkning (*holistic development*) er ikke bare et kristent anliggende. Det må være rom for at en helhetstenkning omfatter hele historien og hele mennesket, men ikke hele evangeliet. *Hvis ikke, vil en helhetstenkning forutsette at mennesker blir omvendt*. Da vil kristen bistandsarbeid også i dag kunne kritiseres for å skape "riskristne", dvs mennesker som i sin nød ser kristentroen som et middel for å oppnå materielle ressurser. Vi må derfor spørre om en fullverdig "transformation" og forvandling kun er mulig dersom enkeltmenneskers og et samfunns historie koples til og integreres i Guds historie (forstått som hans

frelsehistorie) eller omvendt? Generelt kan det være sant at når mennesker oppdager hvem de i sannhet er, vil deres historie endre retning og bryte opp fra løgnen. Det vil i sin tur føre til utvikling av karakter og av verdier. Men om Gud er hele verdens skaper og opprettholder, vil da ikke det gammeltestamentlige *shalom* også handle om rettferd, harmoni, ekte relasjoner med hverandre, oss selv og våre omgivelser, *selv uten en tro på evangeliet*? Hvis ikke, vil konsekvensen bli at all menneskelig utvikling som ikke er spesifikk kristen og basert på evangeliet, blir mindreverdige. Slik Bibelen beskriver *shalom*, gir begrepet rom for alt som heler, gjenoppretter legeme, sinn, ånd og samfunn. Handler ikke Gud inn i den skapte verden også blant de millioner som all-dri har hørt eller vil høre evangeliet? Man kan forstå fattigdom som verden som forteller de fattige at Gud har forlatt dem og man kan dernest løfte frem menneskelig verdighet og identitet, men uten å forutsette omvendelse til et kristent verdensbilde. Afrikaneren Kwame Bediako kan tale om at Gud har levd i afrikansk (og andre kontinenters) historie hele tiden og ikke bare når misjonen og evangeliet kom inn i et folks historie, og at Gud derfor er der for oss og for alle mennesker.²⁹ Myers' forståelse av "transformation" kan med rette kritiseres for å mangle disse perspektiver på skapning og gjenløsning og dermed innsnevre bistandstenkningen slik at en fullverdig utvikling forutsetter evangelisering som det han kaller "annen akt"³⁰. Første akt blir her den gode gjerning via mennesker, mens annen akt blir vitnesbyrdet som svar på spørsmålet: "Hva er dette og hvorfor?" En slik forståelse vil innebære at kristen bistandsarbeid primært handler om å fremkalle spørsmål som alene evangeliet kan besvare. *I motsetning til dette må vi hevde at første akt er en fullverdig diakoni og en genuin kristen bistand også uten evangelisering som annen akt.*

I en kristen tenkning om "transformation" må denne spenningen fastholdes. Gud er både skaper og gjenløser. Som skaperen er han tilstede i hele den skapte verden og blant alle mennesker for å kjempe mot uretten, for å gjenopprette og for at mennesker av ulik tro og religion skal bli med på å reise opp tegn på *shalom*.

Noter

- ¹ The Lutheran World Federation, *Mission in Context. Transformation, Reconciliation, Empowerment*, Geneve: LWF, 2004.
- ² Rom 12,2
- ³ 2 Kor 3,18
- ⁴ The Lutheran World Federation, *Diakonia in Context*, Geneve: LWF 2009, 43.
- ⁵ Apg 4, 32-34.
- ⁶ Mogens S. Mogensen, "Kirkerne i Mission og utvikling: Kan religion være fremmede for utvikling?" i Lene Sjørup (red.), *Udviklingssteologi. Den tredje verden og teologi i dag*, Odense: Syddansk Universitetsforlag 2008, 145ff.
- ⁷ Rodney Stark, *The Rise of Christianity*, San Francisco: Harper 1997, 73.
- ⁸ Stark 1997, 80.
- ⁹ Stark 1997, 86.
- ¹⁰ David Bosch, *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*, Maryknoll: Orbis Books 1992, 230-234.
- ¹¹ Bosch 1992, 254.
- ¹² Mogensen 2008, 150.
- ¹³ Se Knud Jørgensen, "Diakoniplanen for DnK i et misjonsdiakonalt perspektiv" i *Diakonos 2008, nr. 1*.
- ¹⁴ Se Kjell Nordstokke, "International Diakonia" i Tormod Engelsen, Ernst Harbakk, Rolv Olsen og Thor Strandenæs (eds.), *Mission to the World*, 2008, 110.
- ¹⁵ Emmanuel Abraham, *Reminiscences of My Life*, Oslo: Lunde Forlag, 1995, 273ff. Se også Øivind M. Eide, *Revolution and Religion in Ethiopia*, Stavanger: Misjonshøgskolens forlag og Uppsala: Uppsala Universitet, 1996, 82ff.
- ¹⁶ Eide 1996, 83.
- ¹⁷ Abraham 1995, 277.
- ¹⁸ Bryant Myers, *Walking with the Poor. Principles and Practices of Transformational Development*, Maryknoll: Orbis Books, 2000.
- ¹⁹ Myers 2000, 4f.
- ²⁰ Jayakumar Christian, *Powerless of The Poor: Toward an Alternative Kingdom of God Based Paradigm of Response*, Ph.D. thesis, Pasadena: Fuller Theological Seminary, 1994
- ²¹ Kol 1.15
- ²² 2 Kor 4,4.
- ²³ Myers 2000, 76.
- ²⁴ Myers 2000, 85ff.
- ²⁵ Myers 2000, 88.
- ²⁶ Christian, 1994, 106f.
- ²⁷ Myers, 2000, 107
- ²⁸ Myers, 2000, 109.
- ²⁹ Kwame Bediako, "Jesus in African Culture", I *Emerging Voices in Global Christian Theology*, William A. Dyrness (ed.), Grand Rapids: Zondervan, 1994, 101.
- ³⁰ Myers, 2000, 209f.

Knud Jørgensen, 1942, journalist, cand.theol. fra Københavns Universitet, 1970, Ph.D. i missiologi fra Fuller Theological Seminary, 1980, har bl.a. vært programsjef ved Radio Evangeliets Røst i Etiopia, eksekutivsekretær for kommunikasjon ved Det Lutherske Verdensforbund, rektor ved Gå Ut Senteret, informasjonssjef i Kirkens Nødhjelp, og direktør for Areopagos. Er nå Dean for Tao Fong Shan i Hong Kong. Har skrevet en rekke artikler i bøker og blad, bøker om kommunikasjon og lederskap, og er medredaktør av *Missiologi i dag* (1994 og 2004).

Development as transformation

Transformation implies having one's entire life and worldview changed. Whatever destroys life is renounced and, instead, whatever protects the sanctity of life and promotes peace and justice in society is affirmed. Examples and cases of transformation may be found throughout the history of the church. The struggle of the Ethiopian Evangelical Church Mekane Yesus (EECMY) illustrates the need to keep together human development and Christian witness. This is reflected in a view of the poor as created in God's image and as sinners that need the Gospel. It may therefore be claimed that there can be no practice of transformational development that is Christian unless somewhere, in some form, people are hearing the good news of the gospel and being given a chance to respond. Development may in this perspective be understood as a kingdom response to powerlessness understood as a result of socio-economic, political and spiritual/religious processes and systems that disempower the poor. Such an understanding does, however, militate against a view of God as both creator and redeemer and will, in the final analysis, imply that a full human development requires a Christian conversion.